

УДК 711.4.712

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ В УМОВАХ ПЕРЕТВОРЕННЯ СУЧАСНИХ ВЕЛИКИХ МІСТ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Бондаренко О. І., ст. виклад.

Державний вищий навчальний заклад

«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Постановка проблеми. Історія розвитку міста – це історія взаємодії, а частіше «боротьби», людини і природи, штучного і природного середовища, природного каркасу території, що формувався століттями, і антропогенного каркасу міста, що формується людиною на цій території. І для багатьох великих міст нашої планети в цій взаємодії-«боротьбі», на жаль, перемагає штучне міське середовище, що, як правило, призводить до погіршення екологічної ситуації в містах і, як наслідок, зниження комфортності життєдіяльності людини в цих містах. Важливу роль в рішенні цієї проблеми відіграє ландшафтна архітектура

Мета дослідження. Дослідити нові тенденції розвитку ландшафтної архітектури, які сприятимуть процесам екологізації міського середовища, формуванню «біопозитивних» підходів до вирішення проблем перебудови урбанізованого середовища міста на засадах сталого розвитку.

Результати дослідження. Питанням історія, теорії і практики ландшафтної архітектури, закономірностям формування об'єктів ландшафтної архітектури, їх зв'язку з містобудуванням і природним оточенням та іншим питанням присвячена велика кількість робіт таких авторів, як Залеська Л., Мікуліна О., Горохов В., Лунц Л., Курбатов В., Родічкін І., Богова І., Фурсова Л., Ніколаєвська З., Вергунов А., Зуєва Л., Маркус Браун, Кріс Уффелен та багато інших. Питання сталого розвитку міста, перетворення урбанізованого середовища з урахуванням принципів екологізації розглядаються в роботах Тетіора О., Григорєва В., Огородніков І., Антюфєєва, А. та інші. Архітектурно-ландшафтний аспект концепції трансформації структурно-планувального каркаса великого міста (на прикладі м. Дніпро) розглядається в роботах автора даної статті: «Экологизация городской среды» (стаття), «Современные направления устойчивого градостроительства» (співавтор колективної монографії).

Вивчення історії садово-паркового мистецтва необхідно для розуміння принципів сучасної ландшафтної архітектури. Завданням історичного огляду є визначення стилів садів і парків і соціальних причин, що їх породили.

Основні і найбільш сучасні історичні етапи паркобудівництва представлені в садово-парковому мистецтві італійського Відродження, у французькому регулярному стилі епохи абсолютизму XVII ст. і в пейзажному стилі XVIII ст. В Древньому Єгипті сформувався геометричний статичний стиль саду, який в основному проходить по всіх епохах, завершується в епоху французького абсолютизму і різко змінюється тільки в епоху капіталізму, що розвивається, на базі нових економічних відносин. У XIX ст. з'являється міський парк дійсно пов'язаний з містом, що має всі елементи міського парку, які необхідні людині для масового відпочинку. Протягом XX ст. і на початку XXI ст. поряд зі збереженням, розвитком, вдосконаленням планування і композиції існуючих міських садів і парків, в ландшафтній архітектурі формувалися нові тенденції, напрямки, прийоми, які були обумовлені екологічними особливостями розвитку великих міст, новими технологічними можливостями і новим світоглядним підходом до формування міського середовища.

Аналіз об'єктів ландшафтної архітектури сучасного міста дозволив визначити наступні напрямки [2–4]:

– *реновація об'єктів міського середовища засобами ландшафтної архітектури*. Основна ідея – змінити вигляд сучасного міста, сформувавши систему «зелених островів», в тому числі над землею, де буде створено дружнє для людини середовище, яке нейтралізує вплив агресивної забудови. Прикладом є Міст-парк «High Lin» (висока лінія) в Манхеттені, Нью Йорк;

– *архітектура інтегрована з природою* (Taller de Arquitectura – архітектурне бюро Рікардо Бофілл La Fabrica, Барселона, 1963 р. Тридцять веж, підземні коридори і величезні машинні зали цементного заводу перетворилися «зелений цементний замок»;

– *сад на даху – «зелена покрівля»* - рух «De Stijl», створений голландцем Тео ван Лісбург. Проект озеленення штаб-квартири GAP в Сан-Франциско, штат Каліфорнія;

– *підземна зелена урбаністика* – створення біопозитивних компонентів підземного середовища. Проекти: підземна споруда під центральною площею Мехіко та проект квартала Ле-Аль в центрі Парижу;

– *синтез: містобудування – архітектура – дизайн* – зелений оазис в «джунглях» мегаполісу – зразок органічної архітектури. Парковий оазис, що гармонійно поєднує в собі утилітарність великого міста і ідилію чудесного ландшафтного парку. Це парки Намбу (Namba Parks), Японія, Осака, восьмиповерховий терасний комплекс;

– *природний урбанізм* – символом нашого часу стає парк як суспільний простір, як місце для комфортного перебування людей. Архітектура парку здебільшого «невидима», тобто інтегрована в складки штучного ландшафту. Парк «Заряддя», Москва;

– *регенерація території методами ландшафтного дизайну* – концепція «100 лісів, 100 садів» де об'єкти парку відповідають найвищим екологічним стандартам, побудовані з натуральних матеріалів з використанням сучасних енергозберігаючих технологій. Національний дендрарій в Канберрі, Австралія, 2013 р.;

– *синтез садівництва і технологій* – ландшафт і архітектура сходяться на стійкому і цілісному баченні, де «Циркуляція» є ключовою ідеєю для розробки всієї схеми. Парк Flowing Gardens, Китай;

– *фантастичні ландшафти* – постмодерністичні зелені ландшафти Чарльза Дженкса. Сад Garden of Cosmic Speculation – «Сад космічних роздумів», Шотландія;

– *мистецтво і ландшафт* – виставка декоративних скульптур для саду. Ботанічний сад в Монреалі;

– *парки під оболонкою* – парки оранжереї, тропічні парки цілорічного функціонування. Gardens by the Bay – «Сади біля затоки», Сінгапур, ботанічний сад «Едем» в графстві Корнуолл;

– *містобудівні концепції* – місто з садом на даху. Проект Еуропа Сіті у передмісті Парижу – великий житловий масив, де всі простори складуть єдиний комплекс, на даху якого розіб'ють величезний сад та інші.

Сучасні міста характеризуються переважаанням штучного середовища, що впливає на зниження рівня кількісних і якісних показників озеленення, відсутністю системного підходу у формуванні озелених територій. Ландшафтні об'єкти (парки, сади, сквери, бульвари та ін.) часто розглядаються як територіальний резерв для забудови та розвитку інфраструктури міста, що часто приводить до їх деградації, а в окремих випадках, і зникнення.

У світовій практиці отримала широкий розвиток розробка стратегій і програм сталого розвитку, схвалена ООН і рекомендована конференцією ООН «Ріо-92» для

урядів і народів усіх країн [1]. В цій програмі місто майбутнього – це місто сталого розвитку, місто-сад, місто пріоритетного ставлення до природи .

Ця ідея може бути реалізована шляхом перетворення існуючих озелених територій і створення системи озеленення міста за принципом рівномірності і безперервності, створення системи перетікаючих архітектурно-ландшафтних просторів з виходом на великі природні комплекси, як в місті, так і за містом, збереження і захисту існуючої екосистеми на всіх рівнях міського планування, збереження макисмально біорізноманіття міського середовища, широкого використання «зелених» технологій, що підвищують комфортність і рекреаційну аттрактивність міського середовища. Але при відсутності територіальних резервів, в умовах нерегульованої високощільної міської забудови виконати цю програму досить складно і необхідно вести пошук нових підходів її реалізації.

У 1994 р. в Англії на «Глобальному екологічному форумі-94» особливу увагу було приділено формуванню «біопозитивних» підходів до вирішення проблем перебудови урбанізованого середовища [1; 4]. На конгресі була дана рекомендація при будівництві та реконструкції будівель і споруд передбачати архофітомеліоративні заходи: озеленення дахів-терас, вертикальне озеленення стін шляхом спорудження терасових і верандних приміщень, створення ампельних покриттів навісних пристроїв для озеленення фасадів; створення фітомансардних поверхів для зимових садів; пристрій зимових садів всередині будівель; озеленення цокольних зон будівель (біопозитивних конструкції відмосток, цоколів та ін.); озеленення всіх вільних ділянок території і штучних надземних територій, що створюються при використанні підземного простору.

Висновки. Прийоми архофітомеліорації активно впроваджуються в практиці, про що свідчать приклади наведені вище. Вони також, в значній мірі, розширюють не тільки діапазон можливостей для ландшафтного архітектора, але й змінюють поняття і принципи формування системи зелених насаджень сучасного великого міста, структуру і характеристику елементів системи, типологію ландшафтних об'єктів міста, завдяки розвитку озелених територій не тільки в горизонтальній площині, а й по вертикалі, завдяки створенню архітектурних об'єктів з високим рівнем біопозитивності.

Результати дослідження по заявленій проблемі були використані при розробці проектних пропозицій щодо трансформації структурно-планувального каркасу, в тому числі системи озеленення, м. Дніпро в проектах магістрів під керівництвом старшого викладача Бондаренко О. І. [5; 6].

Список використаних джерел

1. Тетиор А. Н. Устойчивое развитие города. URL: <http://www.leadnet.ru>
2. Ландшафтная архитектура. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki>
3. Ландшафтная архитектура. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc1p/26070>
4. Биопозитивность и архофитомелиорация. URL: <https://yaradom.ru/articles/109-biopozitivnost-i-arkhofitomelioratsiya>.
5. Бондаренко О. И., Демидова Д. В. Экологизация городской среды. Строительство, материаловедение, машиностроение. Вып. 68. 2013. С. 74–81.
6. Савицкий Н., Большаков В., Разумова О., Бондаренко О., Бабенко М., Бордун М., Шевченко Т., Котов Н., Куличенко Н., Шарина Т. Современные направления устойчивого градостроительства : коллективная монография. Под общ. ред. д-ра техн. наук, проф. Н. Савицкого. Днипро : ФЛП Обласов В. А., 2020. 259 с.